

**Η πυρά
547 π.Χ.**

Οι προετοιμασίες για την εκτέλεση ξεκίνησαν πολλές ώρες πριν χαράξει.

Σε μια εσωτερική αυλή στην καρδιά των βασιλικών ανακτόρων οι υπηρέτες, αφού πρώτα ξερίζωσαν και απομάκρυναν δέντρα και σπάνια φυτά, έστησαν στη θέση τους μια ψηλή πυρά από ξύλα. Μες στο σκοτάδι του χειμωνιάτικου πρωινού έλυσαν τσουβάλια με ξερά κλαδιά, που τα στοιβαζαν με τάξη γύρω από την πυρά. Πήραν ένα περίτεχνα σκαλισμένο τραπέζι από κάποια βασιλική αίθουσα εστίασης και το μετέφεραν σε έναν εξώστη που έβλεπε στην εσωτερική αυλή. Στο τραπέζι τοποθέτησαν μικρές γαβάθες με χουρμάδες και ελιές, φλασκιά με κρασί και αργυρές γαβάθες με νερό και παραδίπλα έβαλαν δύο μαγκάλια, για να ζεστάνουν την παγωμένη ατμόσφαιρα όταν θα έφτανε η ώρα.

Στην άλλη πλευρά του παλατιού, σε ένα κελάρι που άλλοτε περιείχε σιτηρά και πλέον χρησίμευε σαν φυλακή, η κλειδωνιά της πόρτας άνοιξε. Κάποια χέρια ταρακούνησαν επίμονα τον φυλακισμένο για να τον ξυπνήσουν και τον πήραν από το κελί του οδηγώντας τον μέσα από τους σκοτεινούς διαδρόμους του παλατιού. Καθώς οι φρουροί που τον συνόδευαν έβλεπαν καλά στο σκοτάδι, δεν θεώρησαν αναγκαίο να ανάψουν δάδες καθ' οδόν, κι έτσι ο φυλακισμένος πήγαινε αργά. Ο άντρας αυτός ποτέ δεν είχε χρειαστεί να περπατήσει στα σκοτεινά.

Οι συνοδοί του δεν τον χτύπησαν, ούτε τον τιμώρησαν με κάποιον άλλο τρόπο επειδή ήταν διστακτικός. Έστριψαν σε γωνίες και ανέβηκαν σκάλες οδηγώντας τον με ελαφρά αγγίγματα στον ώμο και στο στέρνο, ακριβώς όπως ένας έμπειρος ιππέας κατευθύνει το άτι του πιέζοντάς το απαλά με τα γόνατά του. Δεν αλυσόδεσαν τους καρπούς του, του πρόσφεραν νερό όταν το ζήτησε και, προτού προχωρήσουν αρκετά, τον οδήγησαν σε ένα δοχείο πίσω από ένα διαχωριστικό και τον άφησαν μόνο για να κάνει την ανάγκη του. Εκεί επίσης οι φρουροί τού παρέδωσαν τον λιτό άσπρο χιτώνα που θα φορούσε πεθαίνοντας και τον άφησαν να αλλάξει δίχως να τον βλέπει κανείς. Προχωρούσαν και όλο προχωρούσαν μέσα στο παλάτι, μέχρι που σχεδόν έφτασαν στην εσωτερική αυλή, και κανείς τους δεν ύψωσε τη φωνή του στον φυλακισμένο. Οι φρουροί είχαν μάθει προ πολλού πώς να εξασφαλίζουν την ευπείθεια ενός φυλακισμένου ηγεμόνα. Εφόσον επέτρεπαν στον βασιλιά την ψευδαίσθηση της υποτέλειάς τους, εκείνος θα τους ακολουθούσε ήρεμα, ακόμα και αν τον οδηγούσαν στο θάνατο.

Ο κουρέας στον οποίο είχαν αναθέσει τον φυλακισμένο αδιαφόρησε γι' αυτή την αρχή. Δεν είχε δει ποτέ κάποιο βασιλιά να πεθαίνει και καθώς έκοβε τα μαλλιά του φυλακισμένου και ψαλίδιζε την πυκνή μαύρη γενειάδα του, προκαλούσε μικρές αμυχές στην κορυφή του κεφαλιού και στο πιγούνι του, απολογούμενος κάθε φορά για την αδεξιότητά του και καρφώνοντας την ίδια στιγμή το βλέμμα του στο βασιλικό αίμα που έτρεχε. Οι φρουροί δεν συμμερίζονταν την περιέργεια του κουρέα. Είχαν πολεμήσει σε πολλές εκστρατείες και γνώριζαν ότι ένας βασιλιάς ματώνει και πεθαίνει όπως όλοι οι άνθρωποι.

Όταν ο κουρέας τελείωσε, ο διοικητής της φρουράς αντιλήφθηκε το αίμα που είχε λεκιάσει το χιτώνα του φυλακισμένου. Βλαστήμησε και έκανε νόημα στους άντρες του να του δώσουν έναν άλλο χιτώνα. Πάντοτε είχαν μαζί τους ένα δεύτερο ένδυμα, για την περίπτωση που κάποιος φυλακισμένος λερωνόταν πηγαί-

νοντας για την εκτέλεσή του, επειδή το θεωρούσαν ασέβεια να θανατωθεί κάποιος φορώντας λεκιασμένα ρούχα. Ο διοικητής πήρε τον καθαρό χιτώνα, τον έδωσε στον φυλακισμένο και του έκανε νόημα να τον φορέσει.

Ο φυλακισμένος διαμαρτυρήθηκε και μολονότι δεν μιλούσαν την ίδια γλώσσα, ο διοικητής κατάλαβε πολύ καλά τι ήθελε να πει. Γύριψε κάτι που θα κάλυπτε τη γύμνια του φυλακισμένου, ωστόσο δεν υπήρχε τίποτα σ' εκείνο το δωμάτιο κατάλληλο γι' αυτό το σκοπό. Κοίταξε βιαστικά από ένα παράθυρο και είδε το φως της ημέρας να απλώνεται γοργά στον ουρανό. Έπρεπε να βιαστούν.

Ο διοικητής έδωσε εντολή στους άντρες του κι αυτοί, σαν ένα σώμα, έκαναν μεταβολή επιτόπου και έμειναν στραμμένοι προς τον τοίχο. Έπειτα από λίγο ο φυλακισμένος έβγαλε τον βρώμικο χιτώνα, περνώντας τον από το κεφάλι του, και φόρεσε τον καθαρό, σκύβοντας στην προσπάθειά του να καλύψει τη γύμνια του. Ο κουρέας κοίταξε φευγαλέα πάνω από τον ώμο του τον γυμνό βασιλιά, αλλά ο διοικητής τον χαστούκισε με δύναμη και τον πρόσταξε να κρατήσει το βλέμμα του χαμηλωμένο.

Αφού ο φυλακισμένος φόρεσε τον νέο χιτώνα, ίσιωσε το κορμί του και γύρισε προς τους φρουρούς. Δεν μίλησε. Οι φρουροί θα περίμεναν μέχρι να τους πει ότι είναι έτοιμος. Για μια στιγμή μονάχα διατηρούσε το δικαίωμα να δίνει προσταγές, το οποίο είχε απ' όταν γεννήθηκε. Για μια τελευταία φορά ήταν ελεύθερος. Έμεινε σιωπηλός όσο περισσότερο μπορούσε και ύστερα ξερόβηξε δίνοντας μ' αυτό τον τρόπο να καταλάβουν ότι ήταν έτοιμος.

Ο αρχηγός έσπρωξε ν' ανοίξουν οι πόρτες που έβγαζαν στην εσωτερική αυλή. Ο χώρος φάνηκε ολόγυρά τους πελώριος και απειλητικός ύστερα από τους στενούς διαδρόμους. Ο φυλακισμένος ύψωσε το βλέμμα του και αναρρίγησε μόλις αντίκρισε την πυρά, που πρόβαλλε απειλητικά μπροστά του και πάνωθ' του, σαν ένα δάχτυλο που τον καλούσε να πλησιάσει. Ακριβώς στην κορυφή της, όπου η φωτιά θα έκαιγε περισσότερο, τον περίμενε ένας

απλός ξύλινος θρόνος, όπου θα καθόταν και θα πέθαινε.

Καθώς ανέβαιναν τις βαθμίδες της πυράς, τα ξύλα έτριζαν κάτω από τα πόδια τους. Το κάθισμα του φυλακισμένου ήταν αρκετά πιο ψηλά από το έδαφος, τόσο που βρισκόταν στο ίδιο επίπεδο με τον πάνω εξώστη. Ο άντρας που θα παρακολουθούσε το θάνατο του φυλακισμένου δεν υπήρχε περίπτωση να σκύψει ή να χαμηλώσει το βλέμμα του για να δει κάτι. Ήταν κι εκείνος βασιλιάς και θα πρόσφερε στον άλλον αυτή την τελευταία πράξη σεβασμού: να βρίσκεται ψηλότερα από τους δούλους κι από τους στρατιώτες την ώρα του θανάτου του, να είναι ίσος με τον βασιλιά που θα έπαιρνε τη θέση του στο θρόνο των Σάρδεων.

Στην κορυφή της πυράς αλυσόδεσαν τον φυλακισμένο στο κάθισμα. Ένας φρουρός κρατούσε έναν κουβά και αφού καθήλωσαν τον φυλακισμένο, κοίταξε ερωτηματικά τον διοικητή του. Ο διοικητής έγνεψε καταφατικά και ο φρουρός άρχισε να αλείφει το χιτώνα του φυλακισμένου με λάδι, για να καεί γρηγορότερα. Αμέσως μετά ο διοικητής έλεγξε για τελευταία φορά τα δεσμά και βεβαιώθηκε ξανά πως όλα ήταν όπως πρέπει. Έκανε ένα νεύμα στον φυλακισμένο, σαν να τον ευχαριστούσε, και έπειτα κατέβηκε με τους στρατιώτες του για να περιμένουν.

Οι προετοιμασίες είχαν ολοκληρωθεί νωρίτερα απ' ό,τι περίμεναν. Οι υπηρέτες άναψαν τα μαγκάλια στον πάνω εξώστη, ενώ οι φρουροί χασομερούσαν στη βάση της πυράς παίζοντας στα ζάρια νομίσματα και εκδουλεύσεις, διηγούμενοι τις αναμνήσεις τους για τις γυναίκες με τις οποίες είχαν πλαγιάσει και για τις μάχες όπου είχαν πολεμήσει. Πάνω στην πυρά ο φυλακισμένος ατένιζε ανέκφραστος τον ορίζοντα, κοιτώντας μπροστά καθώς η αυγή ζύγωνε και η δροσιά αναδύοταν από τα ξύλα σαν καπνός.

Τη στιγμή ακριβώς που ο ήλιος ξεμύτισε στον ορίζοντα, ο Κύρος, ο βασιλιάς της Περσίας, ξεπρόβαλε από τις θύρες του παλατιού. Βολεύτηκε στο κάθισμα με το μαξιλάρι και όσο ο δοκιμαστής του γεύοταν τα φαγητά και το ποτό στο τραπέζι, τα μακριά δάχτυ-

λά του έπαιζαν μηχανικά με τους χουρμάδες στη μικρή γαβάθα που βρισκόταν μπροστά του. Μόλις ο υπηρέτης στράφηκε προς το μέρος του και κούνησε καταφατικά το κεφάλι, ο Κύρος έφαγε ελαφρά, όπως συνήθιζε, δίχως να δώσει την παραμικρή προσοχή στον καταδικασμένο άντρα. Σήκωσε ένα κύπελλο κρασί, ήπια μια γουλιά και έπειτα το έβαλε στη θέση του. Στο τέλος κοίταξε τον άντρα στην πυρά. Είχαν καταφύγει στον πόλεμο για να καταστρέψουν ο ένας τον άλλο, είχαν ανταλλάξει άπειρα μηνύματα, απειλές και τηλεσίγραφα μέσω κηρύκων και απεσταλμένων, ωστόσο ήταν η πρώτη φορά που οι δύο ηγεμόνες έρχονταν πρόσωπο με πρόσωπο. Ο Κύρος κοίταξε τον φυλακισμένο του με περιέργεια· ο καταδικασμένος άντρας ανταπέδωσε το βλέμμα του ανέκφραστος. Ο Πέρσης βασιλιάς ανασήκωσε το φρύδι του και έγειρε ανεπαίσθητα το κεφάλι, δίνοντας έτοι στον φυλακισμένο να καταλάβει ότι μπορούσε να μιλήσει αν το επιθυμούσε, όμως εκείνος έμεινε σιωπηλός. Ο Κύρος τραβήχτηκε πίσω στο κάθισμά του και έκανε μια σύντομη χειρονομία στους άντρες που περίμεναν από κάτω.

Την ίδια στιγμή τέσσερις μελαψοί δούλοι χαμήλωσαν τις αναμμένες δάδες τους στην πυρά και τις κράτησαν πάνω στα ξερά ξύλα μέχρι να πιάσουν φωτιά και να σιγουρευτούν ότι δεν θα σβήσει από ένα ξαφνικό φύσημα του ανέμου. Κάτι τέτοιο μπορεί να ερμηνευόταν σαν οϊωνός, και δεν ήταν ώρα για οϊωνούς. Ένας υπηρέτης στον εξώστη άναψε το βαρύ θυμίαμα σε ένα δοχείο και το τοποθέτησε στο τραπέζι του Κύρου. Δεν ήταν σωστό να εκτεθεί ο βασιλιάς της Περσίας στην οσμή της καιόμενης σάρκας.

Ο φυλακισμένος κοίταξε προς τα κάτω και παρακολούθησε τη φωτιά που γλιστρούσε βαριά από τη μια στοίβα ξύλα στην επόμενη. Ύψωσε το βλέμμα του και κοίταξε ξανά τον Κύρο, όμως ο Πέρσης βασιλιάς δεν τον παρακολουθούσε πια. Μπροστά του είχε ανοιγμένα ρολά παπύρου και είχε βυθιστεί στις υποθέσεις του βασιλείου. Μία μόνο φορά έγειρε μπροστά, για να δει μέχρι πού είχε προχωρήσει η φωτιά, όπως κάποιος που έφτασε νωρίς σε

έναν αγώνα και θέλει να δει αν το θέαμα πρόκειται να ξεκινήσει σύντομα. Ικανοποιημένος προφανώς που υπήρχε άφθονος χρόνος ακόμη, επέστρεψε στη μελέτη των γραπτών του.

Ο φυλακισμένος ένωσε τη θερμότητα αρχικά στα πέλματα των γυμνών του ποδιών. Ήταν απλώς μια μικρή αύξηση της θερμοκρασίας, μεστή όμως από την υπόσχεση του επικείμενου πόνου. Έγειρε το κεφάλι μέχρι που ακούμπησε στον ξύλινο πάσσαλο πίσω του και κοίταξε ψηλά στον ουρανό. Είχε ακούσει ότι ορισμένοι λαοί θεωρούσαν ότι ήταν σημάδι των θεών αν έβρεχε αρκετά δυνατά ώστε να σβήσει η πυρά ενός δήμιου, με αποτέλεσμα να χαρίζουν τη ζωή στον καταδικασμένο. Δεν ήξερε αν οι Πέρσες το πίστευαν. Δεν είχε σημασία. Ο ουρανός ήταν καθαρός.

Οι πρώτες τολύπες καπνού τον ζύγωναν και τις ρούφηξε με απληστία. Καλύτερα να έχανε τις αισθήσεις του πριν τον φτάσει η φωτιά, ωστόσο δεν μπορούσε να ελπίζει σε κάτι τέτοιο – τα ξερατά ξύλα καίγονταν αποτελεσματικά, αναδίδοντας ελάχιστο καπνό, και παράλληλα άκουγε τη φωτιά που προχωρούσε. Θα τον έφτανε σύντομα, θα τον σκότωνε αργά.

Έκλεισε τα μάτια του και τα χείλη του σχημάτισαν προσευχές στους θεούς, στους οποίους ίσως δεν πίστευε πλέον. Το πρόσωπό του παρέμεινε ήρεμο και ανέκφραστο, ακόμα και την ώρα που οι φλόγες ανέβαιναν και πλησίαζαν. Και τότε τινάχτηκε καθώς μια ανάμνηση ήρθε στο νου του. Ένας σιγανός αναστεναγμός ξέφυγε από τα χείλη του.

Ο Κύρος άκουσε τον ήχο αυτό και σήκωσε το βλέμμα του. Είδε τον φυλακισμένο να τρέμει και πάλι, σαν στρατιώτης που τον έχει διαπεράσει δόρυ, το κεφάλι του να γέρνει χαμηλά και τα μάτια του να είναι ανοιχτά. Για πρώτη φορά εκείνη τη μέρα το ανέκφραστο προσωπίο που είχε φορέσει έγινε κομμάτια.

«Σόλων», είπε, καθώς μια τολύπη πυκνού καπνού ανέβηκε το κορμί του και τυλίχτηκε γύρω από το λαιμό του σαν θηλιά. «Σόλων».

**Ο φιλόσοφος
558 π.Χ.**

1

«Ίδού ο Κροίσος, ο βασιλιάς της Λυδίας, γιος του Αλυάττη της δυναστείας των Μερμνάδων! Σοφός ηγέτης, κραταιός πολεμιστής, στοργικός πατέρας και φιλεύσπλαγχος ηγεμόνας! Τούτο να ξέρετε, ταπεινοί Λυδοί, να ξέρετε ότι στέκεστε ενώπιον του σπουδαιότερου βασιλιά που γνώρισαν ποτέ τούτοι οι τόποι. Υπό τη σπουδαία ηγεσία του εμείς οι Λυδοί είναι αλήθεια πως γίναμε το πιο ευλογημένο έθνος στη γη. Γιατί ποιος μπορεί να συναγωνιστεί το έθνος μας σε πλούτο; Τη θαυμαστή πόλη μας σε μεγαλείο; Τις γυναίκες μας σε κάλλος; Τους πολεμιστές μας σε δεξιότητα και ανδρεία; Ακόμα και οι ίδιοι οι θεοί δεν αποκλείεται να αισθάνονται ταπεινοί μπροστά στους θησαυρούς του βασιλιά μας, κι αυτά τα πλούτη του τα συναγωνίζονται μονάχα η καλοσύνη απέναντι στο λαό του, η ευγένεια του πνεύματός του, η ασπλαχνία έναντι των εχθρών του, η...»

Ο Κροίσος ρούφηξε τη μύτη του και χασμουρήθηκε.

Ο βασιλιάς της Λυδίας υπέφερε από ένα ελαφρύ κρύωμα και πολύ θα ήθελε να συντόμευε ο κήρυκας το λόγο του. Ίδρωνε μέσα στους βαρείς πορφυρούς χιτώνες του, μιας και η αίθουσα ήταν πνιγηρή από τη ζέστη – απαραίτητη επίδειξη πολυτέλειας για τον βασιλιά, που ζούσε απρόσβλητος από το κρύο του χειμώνα. Χτυπούσε ανυπόμονα το φορτωμένο με δαχτυλίδια χέρι του στο μπράτσο του θρόνου του, παράγοντας τον ανεκτίμητο ήχο χρυ-

σού πάνω σε χρυσό. Γνώριζε πια ολόκληρο το λόγο απ' έξω και χρειάστηκε να συγκρατηθεί για να μην απαγγείλει τα λόγια. Μερικές φορές έλεγε αστειεύομενος στους πιο ευνοούμενους αυλικούς του ότι έμπαινε στον πειρασμό να κατακτήσει ακόμα ένα έθνος, να χάσει μια δυο πόλεις, να παντρευτεί άλλη μια γυναίκα, μόνο και μόνο για να 'χει ο κήρυκας κάτι καινούργιο να πει.

Ήταν η πρώτη μέρα του νέου μήνα, η μέρα που κάθε ελεύθερος πολίτης είχε την ευκαιρία να προσέλθει και να ζητήσει την εύνοιά του. Πολύ πριν χαράξει, άντρες και γυναίκες σχημάτιζαν ουρές για να ρίξουν τα πέτρινα πλακίδια όπου είχαν χαράξει το όνομά τους στις χρυσές κάλπες, απ' όπου θα έβγαινε με κλήρο ο συγκεκριμένος αριθμός όσων θα εξασφάλιζαν τη βασιλική εύνοια.

Ορισμένοι επινοούσαν εξεζητημένες ιστορίες για να κερδίσουν λίγη ώρα με τον βασιλιά τους. Συνήθως οι απατεώνες αυτοί γίνονταν αντιληπτοί προτού φτάσουν στο παλάτι, αλλά κατά καιρούς κάποιος ιδιαίτερα χαρισματικός ψεύτης κατάφερνε να ξεγλιστρήσει. Μπροστά στον βασιλιά οι ιστορίες τους πάντοτε κατέρρεαν και τους έδιωχναν επειδή σπατάλησαν το χρόνο του με τα μυθεύματά τους. Οι περισσότεροι απ' όσους προσέρχονταν ήταν πραγματικά ικέτες και πολλοί είχαν ταξιδέψει μέρες ή και βδομάδες προκειμένου να ακουστεί η έκκλησή τους. Κάποιοι ήταν έμποροι που γύρευαν ανακούφιση από τα χρέη στους πιστωτές τους, άλλοι πάλι ήταν νέοι άνθρωποι που βρισκόνταν μπλεγμένοι σε αιματηρές οικογενειακές έχθρες. Κάποιες ήταν χήρες που γύρευαν βοήθεια για να αναθρέψουν τα παιδιά τους, άλλοι πάλι ήταν εγκληματίες που ικέτευαν για επιείκεια και αθώωση. Όλοι μαζί σχημάτιζαν έναν ατέλειωτο ποταμό πολύπαθων ανθρώπων και καθένας τους προσέβλεπε στο λόγο του βασιλιά ή στη χούφτα των νομισμάτων που είχαν τη δύναμη να αλλάξουν τη ζωή τους.

Συνήθως ο Κροίσος δεν ήταν φιλικός απέναντι στους φτωχούς, καθώς η περιουσία των πλουσίων στηρίζεται πάντοτε στη φτώχεια των πολλών. Όταν ερχόταν όμως πρόσωπο με πρόσωπο

με έναν ικέτη, έδειχνε πάντοτε συμπόνια και αποφαινόταν κατά το δυνατόν με τον πιο γενναιόδωρο τρόπο.

Αφουγκραζόταν τους πρώτους επισκέπτες, ωστόσο, όσο η μέρα κυλούσε, ένιωθε τα βλέφαρά του να βαραίνουν και την προσοχή του να αποσπάται. Η άσκηση της πολιτικής γινόταν κατά κύριο λόγο αφού έπεφτε το σκοτάδι, στα τραπέζια την ώρα του φαγητού και στα ιδιαίτερα διαμερίσματα των ευγενών, και έπρεπε να είναι ξεκούραστος ώστε να είναι σε εγρήγορση σε αυτές τις μεσονύκτιες συναντήσεις. Η αρρώστια τον εξαντλούσε και η θερμότητα από τα μαγκάλια σε συνδυασμό με τα βαριά τελετουργικά του ενδύματα αποδείχθηκαν υπερβολικά. Πριν έρθει η σειρά των τελευταίων ικετών, κοιμόταν βαθιά.

Η διαδικασία των ακρόασεων ωστόσο συνεχίστηκε χωρίς διακοπή. Μόλις ο Κροίσος αποκοιμήθηκε, ένας αυλικός πήγε και στάθηκε πλάι του. Ο αυλικός αυτός άκουγε τις λεπτομέρειες κάθε έκκλησης, έσκυβε κάνοντας πως ακούει τον βασιλιά και στη συνέχεια ανακοίνωνε τη βασιλική ετυμηγορία. Μιμούμενος τον αφέντη του, ακροβατούσε πάντοτε ανάμεσα στη γενναιοδωρία και στην επιείκεια. Οι φρουροί προχώρησαν προς το πλήθος και είχαν τα μάτια τους ανοιχτά για όποιον τυχόν έμπαινε στον πειρασμό να δείξει με το χέρι του και να γελάσει, διαλύοντας έτσι την ψευδαίσθηση, αλλά σπανίως το έκανε κάποιος. Είχαν ανάγκη να πιστέψουν στη φιλευσπλαχνία του βασιλιά περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον.

Ο Κροίσος ξύπνησε από το θόρυβο του πλήθους που αποχωρούσε. Είχε αποκοιμηθεί ακουμπώντας το κεφάλι στο αριστερό του χέρι και καθώς ίσιωσε την πλάτη του, άρχισε να το τρίβει για να επαναφέρει την κυκλοφορία. Όταν είδε ότι είχαν φύγει οι ξένοι από την αίθουσα, έβγαλε το βαρυποίκιλο στέμμα και κούνησε το κεφάλι του κάνοντας κυκλικές κινήσεις για να ανακουφίσει τον

πιασμένο σβέρκο του. Κάτω από αυτή τη χρυσή κορόνα ένα στενό αργυρό διάδημα παρέμενε σφιχτά στερεωμένο στο κεφάλι του, για να μη διακυβεύεται η βασιλική του ιδιότητα. Ποτέ δεν έβγαζε αυτό το κρυμμένο στέμμα, ούτε όταν κοιμόταν, έπαιρνε το λουτρό του ή πλάγιαζε με κάποια γυναίκα.

Ο Κροίσος έγενεψε στον προσωπικό δούλο του να πλησιάσει. Ήταν ένας κοντός και γεροδεμένος άντρας με ξυρισμένο κεφάλι.

«Πάλι με πήρε ο ύπνος, Ισοκράτη».

«Ναι, αφέντη».

«Είχαμε κανένα πρόβλημα;»

«Όχι, αφέντη».

«Μακάρι να μπορούσα να μείνω ξύπνιος, αλλά...» είπε σηκώνοντας τους ώμους του.

«Οι απαιτήσεις του βασιλείου. Είναι κατανοητό, αφέντη. Παρ' όλα αυτά το σύστημα λειτουργεί – ο λαός παίρνει την ετυμηγορία έτσι κι αλλιώς».

«Έχω ακούσει ότι σε κάποια βασιλεια στην ανατολή ο βασιλιάς θεωρείται θεός και οι κοινοί θνητοί απαγορεύεται να τον αντικρίσουν».

«Σε γοητεύει η ιδέα, αφέντη;»

«Κάτι τέτοιες μέρες ναι. Θα μπορούσα να χτίσω έναν τοίχο από μαύρο οψιδιανό με ένα τρομακτικό προσωπείο από χρυσό – το προσωπείο ενός θεού-βασιλιά. Θα έκανα αυτές τις ακροάσεις ως συνήθως. Κάποιος άλλος θα αποφάσιζε και θα μιλούσε πίσω από τη μάσκα αντί για μένα, ενώ εγώ θα βολευόμουν και θα κοιμόμουν σε κάποιο ανάκλιτρο. Πώς σου φαίνεται;»

«Αν μου επιτρέπεις, αφέντη, αμφιβάλλω αν θα ήταν καλό για σένα».

«Α, ναι; Γιατί όχι; Μίλα ελεύθερα».

«Δεν έρχονται από τόσο μακριά μόνο για την ευλογία σου. Έρχονται να σε δουν».

«Τι συγκινητικό».

«Εξάλλου οι περισσότεροι είναι αγρότες και έχουν μάθει τα κόλπα ενός δημόσιου προσώπου. Δέχονται ότι μπορεί να σε πάρει ο ύπνος, αλλά ως εκεί».

Ο Κροίσος κοίταξε τον δούλο με μάτια που γελούσαν.

«Μιλάς λες κι ο λαός επιλέγει να με κρατά στο θρόνο».

Ο Ισοκράτης έκανε μια βαθιά υπόκλιση.

«Λάθος μου, αφέντη».

«Δεν πειράζει. Αλλά κάτι μου λέει πως ίσως έχεις δίκιο, ως συνήθως. Είναι από τα πιο εκνευριστικά στοιχεία του χαρακτήρα σου. Προσπάθησε να έχεις συχνότερα άδικο».

Ένα αδιόρατο χαμόγελο σχηματίστηκε στα χείλη του δούλου.

«Θαβάλω τα δυνατά μου, αφέντη».

«Πάντως», συνέχισε ο Κροίσος, «αν τελικά κατασκευάσω το χρυσό προσωπίο μου, σου υπόσχομαι ότι θα μιλάς εσύ εκ μέρους μου. Η φωνή σου ακούγεται πολύ πιο βασιλική από τη δική μου. Βαθιά, στεντόρεια, δυνατή», είπε ο Κροίσος απαριθμώντας ταυτόχρονα κάθε ιδιότητα στα δάχτυλά του. «Το στόμα σου έχει φτιαχτεί για να δίνει διαταγές, Ισοκράτη, έστω κι αν ο υπόλοιπος εαυτός σου είναι γραφτό να υπηρετεί».

Ο Ισοκράτης χαμήλωσε ευγενικά το κεφάλι αναγνωρίζοντας το πνεύμα του αφέντη του.

«Δεν πηγαίνεις τώρα να δεις τι θέλει εκείνος ο αγγελιαφόρος;» είπε ο βασιλιάς και έδειξε προς το κατώφλι της αίθουσας του θρόνου. «Είναι αρκετή ώρα που γυροφέρνει, αλλά δεν έχει βρει το θάρρος να έρθει να μου μιλήσει».

«Θαρρώ πως είναι πάρα πολύ τρομοκρατημένος για να σε διακόψει, αφέντη».

«Καλά θα κάνεις να τον ανακουφίσεις απ' το φορτίο του».

Ο αγγελιαφόρος παρέδωσε το μήνυμά του στον δούλο, έριξε μια φευγαλέα ματιά στον βασιλιά και έπειτα απομακρύνθηκε βιαστικά από την αίθουσα.

«Ποιο είναι το μήνυμα του φοβισμένου φίλου μας;»

«Ο Σόλων ο Αθηναίος έφτασε στο παλάτι, αφέντη, και ζητά ακρόαση από τον βασιλιά της Λυδίας».

«Μη μου πεις!» ο Κροίσος έφερε τον αντίχειρα στα χείλη του. «Δεν πίστευα πως θα δεχόταν ποτέ ο γέρος την πρόσκλησή μου».

«Σε ποια αίθουσα να τον δεχτούμε;»

«Έναν Αθηναίο; Στη Μαρμάρινη Αίθουσα φυσικά».

«Δεν θα ήταν ίσως καλύτερο να του δείξουμε κάτι που δεν έχει ξαναδεί ως τώρα; Τη Σμαραγδένια Αίθουσα για παράδειγμα;»

«Α, όχι. Είναι περήφανος λαός οι Αθηναίοι. Δεν μας έχουν σε ιδιαίτερη υπόληψη. Αν του δείξουμε τη Σμαραγδένια Αίθουσα, θα τη θεωρήσει φανταχτερή. Βαρβαρική ακρότητα. Το μάρμαρο είναι το μόνο κάλλος που σέβεται αυτός ο λαός».

«Υποκλίνομαι στη σοφία σου, αφέντη», είπε ο Ισοκράτης.

Γύρισε προς την ακολουθία αυλικών, χτύπησε τα χέρια του και την ίδια στιγμή οι αυλικοί και οι δούλοι σταμάτησαν ό,τι έκαναν και ετοιμάστηκαν να μεταφερθούν.

Πολλοί ήταν οι ταξιδιώτες που έρχονταν στο παλάτι του Κροίσου και ενώ όλοι είχαν να λένε για τη μεγαλοπρέπειά του, καθένας επέστρεφε και με μια διαφορετική ιστορία. Ορισμένοι έλεγαν ότι η αίθουσα του θρόνου ήταν ένα πολυτελές δωμάτιο και κάθε του επιφάνεια έμοιαζε να έχει χαραχτεί σε χρυσάφι, άλλοι πάλι ότι ήταν γεμάτη κρυστάλλινες λάμπες και ότι οι πέτρινοι τοίχοι της ήταν τόσο πολύ γυαλισμένοι, που ο αέρας έμοιαζε να φλέγεται στην αντανάκλαση του φωτός. Όταν δύο ταξιδιώτες σαν αυτούς τύχαινε να συναντηθούν σε κάποιο μακρινό τόπο, ήταν αναπόφευκτο να ξεσπάσει σφοδρός καβγάς, αφού ο καθένας επέμενε ότι ο ίδιος είχε δει την αληθινή αίθουσα του θρόνου στις Σάρδεις και κατηγορούσε ανοιχτά τον άλλο ως ψεύτη.

Η αλήθεια είναι ότι το παλάτι των Σάρδεων είχε πολλές αίθουσες του θρόνου και κάθε λίγους μήνες άδειαζαν μία από αυτές και τη διακοσμούσαν από την αρχή. Επρόκειτο για ένα ατέρμονο, πολυτελές καλειδοσκόπιο που κάθε επισκέπτης έβλεπε μία και